



## Методика і техніка політологічних досліджень

<b>Тип дисципліни</b>	Обов'язкова, професійної підготовки
<b>Освітній рівень</b>	Перший (бакалаврський)
<b>Мова викладання</b>	Українська
<b>Семестр</b>	денна форма навчання – 8; заочна – 10
<b>Кількість встановлених кредитів ЄКТС</b>	5
<b>Форми навчання, для яких викладається дисципліна</b>	Денна, заочна

**Результати навчання.** Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: **розуміти і усвідомлювати** соціально-політичні процеси, що відбуваються в Україні та світі; **вміти** аналізувати основні підходи до проведення емпіричних досліджень; вибирати методи дослідження; практично бути у ролі анкетера чи інтерв'юера; розрізняти кількісні та якісні дослідження і як їх застосовувати на практиці; **розуміти** важливість набуття теоретичних знань і практичних умінь з цієї дисципліни; **виявляти** базові, основні, найбільш важливі соціально-політичні явища і процеси, які потребують емпіричного дослідження; **простежувати** соціально-політичні ситуації, явища і процеси, які актуально вивчати з погляду емпіричного підходу; **застосовувати** одержані знання для проведення конкретних емпіричних досліджень з соціально-політичних проблем держави і суспільства в Україні.

**Зміст навчальної дисципліни.** Методологічні засади політологічних досліджень. Основні методи збирання інформації та вивчення емпіричних досліджень у політології. Метод опитування: анкетне опитування та опитування-інтерв'ю. Поштове та телефонне опитування. Сучасні особливості та розповсюдження Інтернет-опитування. Типи та особливості спостереження у політологічних дослідженнях. Застосування експерименту у практичній політології. Експертні оцінки як форма соціально-політичної дійсності. Аналіз документальних джерел у політологічній науці. Соціометрія : методика дослідження малих соціальних груп. Біографічне дослідження. Угрунтована теорія. Етнографічне дослідження. Аналіз випадку, ситуації (кейс-стаді). Візуальне дослідження. Фокус-групи (фокусовані групові інтерв'ю). Аналіз отриманих даних у кількісних і якісних дослідженнях.

**Запланована навчальна діяльність:** денна форма навчання: лекції – 34 год., практичні заняття – 34 год., самостійна робота – 82 год., разом – 150 год; заочна форма навчання: лекції – 6 год., практичні заняття – 6 год., самостійна робота – 138 год., разом – 150 год.

**Форми (методи) навчання:** лекції (з використанням методів проблемного навчання і візуалізації), семінарські заняття (з використанням методів активізації пізнавальної діяльності студентів, проблемного навчання, візуалізації), самостійна робота (індивідуальні завдання).

**Форми оцінювання результатів навчання:** Поточні форми оцінювання: усні відповіді на семінарах; презентація результатів виконання індивідуальних завдання, самоконтроль. Підсумкова форма оцінювання: іспит.

**Вид семестрового контролю:** іспит: денна форма навчання: 8 семестр; заочна форма навчання: 10 семестр.

### **Навчальні ресурси:**

1. Бююль А., Цефель П. SPSS: искусство обработки информации. Санкт-Петербург: ООО ДиаСофтЮП, 2001. 127 с.
2. Левенець Ю. Методологія політичної науки. Політична енциклопедія. Київ: Парламентське вид-во, 2011. С. 446.
3. Логвіна В. Л. Політологія: навчальний посібник. Київ: ЦНЛ, 2006. 304 с.
4. Методологія наукових досліджень / В. І. Зацерковний, І. В. Тішаєв, В. К. Демидов. Ніжин: НДУ, 2017. 236 с.
5. Паніна Н. В. Технологія соціологічного дослідження: Курс лекцій. Київ: Знання, 2007. 207 с.
6. Політологія. Навчально-методичний комплекс: Підручник / За ред. проф. Ф.М. Кирилюка. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 704 с.
7. Соціологія / за заг. ред. С. О. Макеєва. Київ: Знання, 2008. 566 с.
8. Туленков М. В. Механізми політичного управління (теоретико-методологічний аспект): монографія. Київ: ІПК ДСЗУ, 2010. 160 с.
9. Модульне середовище для навчання MOODLE. Доступ до ресурсу: <https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=7311>
10. Бібліотека університету. Доступ до ресурсу: <http://lib.khnu.km.ua/>

**Викладачі:** к.соціол.н., доц. Пержун В.В.

## 2 Пояснювальна записка

Дисципліна «Методика і техніка досліджень політологічних досліджень» належить до циклу нормативних дисциплін загальної підготовки і займає важливе місце у підготовці фахівців освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 052 «Політологія» за освітньо-професійною програмою «Політологія».

Відповідно до освітньої програми дисципліна має забезпечити:

**компетентності:** здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; навички використання базового категорійно-поняттєвого та аналітично-дослідницького апарату сучасної світової політичної науки; здатність розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням якісних і кількісних методів та інструментарію прикладного аналізу; здатність до обробки й аналізу інформації з різних джерел з метою визначення стану політичної сфери життя суспільства, прогнозування суспільно-політичних подій та вироблення рекомендацій щодо реагування та впливу на них; здатність інтерпретувати, систематизувати, критично оцінювати і використовувати отриману інформацію, формулювати комплексні аналітичні висновки в контексті управлінського завдання або проблеми, що вирішується.

**програмні результати навчання:** проводити професійний пошук, оброблення та аналіз фактів, даних та інформації з різних первинних та вторинних джерел, вільно володіти базовим професійним категорійно-поняттєвим та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної світової політичної науки, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням якісних і кількісних методів та інструментарію прикладного аналізу, демонструвати навички систематизації та обробки даних, політичного аналізу, моделювання та прогнозування з метою визначення стану політичної сфери життя суспільства, інтерпретувати, систематизувати, критично оцінювати та формулювати комплексні аналітичні висновки для вирішення політико-адміністративних завдань.

**Мета дисципліни.** Формування у студентів практичних навичок та вмінь для самостійного проведення політологічних досліджень.

**Предмет дисципліни.** Методологія, методи та техніка політологічних досліджень.

**Завдання дисципліни.** Надати студентам знання і практичні навички проведення прикладних політологічних досліджень.

**Результати навчання.** Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: **розуміти і усвідомлювати** соціально-політичні процеси, що відбуваються в Україні та світі; **вміти** аналізувати основні підходи до проведення емпіричних досліджень; вибирати методи дослідження; практично бути у ролі анкетера чи інтерв'юера; розрізняти кількісні та якісні дослідження і як їх застосовувати на практиці; **розуміти** важливість набуття теоретичних знань і практичних умінь з цієї дисципліни; **виявляти** базові, основні, найбільш важливі соціально-політичні явища і процеси, які потребують емпіричного дослідження; **простежувати** соціально-політичні ситуації, явища і процеси, які актуально вивчати з погляду емпіричного підходу; **застосовувати** одержані знання для проведення конкретних емпіричних досліджень з соціально-політичних проблем держави і суспільства в Україні.

### 3 Структура залікових кредитів дисципліни

Назва теми	Кількість годин					
	Денна форма навчання			Заочна форма навчання		
	лекції	практичні заняття	СРС	лекції	практичні заняття	СРС
Тема 1. Методологічні засади політологічних досліджень.	2	2	2			6
Тема 2. Основні методи збирання інформації та вивчення емпіричних досліджень у політології.	2	2	5	2		8
Тема 3. Метод опитування: анкетне опитування та опитування-інтерв'ю.	2	2	5	2		8
Тема 4. Поштове та телефонне опитування.	2	2	5	2		8
Тема 5. Особливості і застосування Інтернет-опитувань.	2	2	5		2	8
Тема 6. Типи та особливості спостереження у політологічних дослідженнях.	2	2	5		2	8
Тема 7. Застосування експерименту у практичній політології.	2	2	5		2	8
Тема 8. Експертні оцінки як форма соціально-політичної дійсності.	2	2	5			8
Тема 9. Аналіз документальних джерел у політологічній науці.	2	2	5			8
Тема 10. Соціометрія: методика дослідження малих соціальних груп.	2	2	5			8
Тема 11. Біографічне дослідження.	2	2	5			8
Тема 12. Угрунтована теорія.	2	2	5			8
Тема 13. Етнографічне дослідження.	2	2	5			8
Тема 14. Аналіз випадку, ситуації (кейс-стаді).	2	2	5			8
Тема 15. Візуальне дослідження.	2	2	5			8
Тема 16. Фокус-групи (фокусовані групові інтерв'ю).	2	2	5			8
Тема 17. Аналіз отриманих даних у кількісних і якісних дослідженнях.	2	2	5			8
<b>Разом за семестр</b>	<b>34</b>	<b>34</b>	<b>82</b>	<b>6</b>	<b>6</b>	<b>138</b>

## 4 Програма навчальної дисципліни

### 4.1 Зміст лекційного курсу

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
1	<b>Методологічні засади політологічних досліджень.</b> Специфічне проблемне поле методології політологічних досліджень. Методологічні принципи і підходи вивчення проблематики. Міждисциплінарний характер і зв'язок з іншими науками. Історія, розвиток і становлення методології політологічних досліджень у соціально-історичному часі: діалектика Сократа, соціально-політичні концепції Платона і Арістотеля; філософія політики Н. Макіавеллі; погляди філософів І. Канта, Г. Гегеля, К. Маркса та ін. Наукова діяльність представників класичної політичної науки – Г. Моска, В. Парето, М. Острогорський, Р. Міхельс. Основні теорії політики та емпіричних досліджень у ній кінця XIX – XX ст. Сучасні новітні технології і методологічні підходи до політологічних досліджень. Літ.: [1-7].	2
2	<b>Основні методи збирання інформації та вивчення емпіричних досліджень у політології.</b> Вивчення громадської думки стосовно соціально-політичних процесів за допомогою опитувальних методів. Правильні мотиви і можливості вибору методів для тих чи інших емпіричних досліджень. Спостереження і експеримент. Застосування й особливості експертних оцінок і аналіз документів та інші методи. Вибірка у дослідженнях. Крок відбору. Валідність і точність емпіричних досліджень. Види досліджень, їх застосування. Літ.: [1-7].	2
3	<b>Кількісні методи збору інформації у політологічних дослідженнях.</b> <i>Заняття 1. Метод опитування: анкетне опитування та опитування-інтерв'ю.</i> Специфіка анкетного опитування і опитування-інтерв'ю. Об'єкти досліджень при застосування цих методів. Групове анкетне опитування. Переваги і недоліки даних методів збору інформації. Історія зародження цих методів збору інформації. Підготовка анкети опитування і листа опитування-інтерв'ю. Літ.: [1-7].	2
4	<b>Заняття 2. Поштове та телефонне опитування.</b> Історія застосування поштового і телефонного опитування. Особливості підготовки до поштового і телефонного опитування. Недоліки і переваги. Двохвильове поштове опитування. Крок відбору у телефонному опитуванні. Оперативність телефонного опитування. Контроль і якість телефонного і поштового опитування. Літ.: [1-7].	2
5	<b>Заняття 3. Особливості і застосування Інтернет-опитувань.</b> Зародження і становлення Інтернет-опитувань. Особливості, недоліки і переваги. Інтернет-опитування у США та країнах Європи. Впровадження	2

	Інтернет-опитувань в Україні. Сучасна розповсюдженість Інтернет-опитувань. Літ.: [1-7].	
6	<b>Заняття 4. Типи та особливості спостереження у політологічних дослідженнях.</b> Спостереження як один з перших в історії методів збору інформації. Недоліки і переваги спостереження. Включене і невключене спостереження. Критерії класифікації та типи включеного спостереження. Роль дослідника у спостереженні. Сучасне застосування і особливості спостереження у політологічній науці. Літ.: [1-7].	2
7	<b>Заняття 5. Застосування експерименту у практичній політології.</b> Експеримент як метод збору інформації. Лінійний і паралельний експеримент. Особливості проведення експерименту. Етичність і умови проведення експерименту. Літ.: [1-7].	2
8	<b>Заняття 6. Експертні оцінки як форма соціально-політичної діяльності.</b> Історія і сучасне застосування експертних оцінок. Метод Дельфі та основні умови відбору експертів. Метод «Снігового штурму» в експертному оцінюванні. Особливості експертного оцінювання у політології. Рівні експертних оцінок. Індивідуальні та групові експертні оцінки. Літ.: [1-7].	2
9	<b>Заняття 7. Аналіз документальних джерел у політологічній науці.</b> Документ як джерело отримання інформації. Види документальних джерел. Контент-аналіз документа. Застосування методу аналізу документів у політології. Архівні документальні джерела. Бібліотечні документи. Аналіз документів у науковому дослідженні. Літ.: [1-7].	2
10	<b>Заняття 8. Соціометрія : методика дослідження малих соціальних груп.</b> Історія зародження соціометрії. Особливості проведення соціометричних досліджень. Соціометрія і малі соціальні групи. Підготовка до проведення соціометрії. Дослідження міжособистісних стосунків. Лист-опитувальник у соціометрії. Основні соціометричні критерії. Шкала вимірювання соціально-психологічного міжособистісних чи групових відносин. Літ.: [1-7].	2
11	<b>Типи якісних досліджень і методи збирання даних у прикладній політології.</b> <b>Заняття 1. Біографічне дослідження.</b> Міждисциплінарний характер біографічного дослідження. Становлення і розвиток біографічного методу. Змістовна характеристика та особливості біографічного методу у політології. Підходи до біографічного дослідження: аналітичний та інтерпретативний. Літ.: [1-7].	2
12	<b>Заняття 2. Угрунтована теорія.</b> Створення угрунтованої теорії як відповідність постпозитивізму. Особливості угрунтованої теорії. Попередня так звана теоретична вибірка. Кодування як технічна процедура угрунтованої теорії. Процес збирання даних, додаткові дані. Етапи побудови угрунтованої теорії. Літ.: [1-7].	2
13	<b>Заняття 3. Етнографічне дослідження.</b> Історія становлення і розвитку етнографічного дослідження. Схожість етнографічного дослідження і включеного спостереження: порівняльна	2

	характеристика. Описовий характер етнографічного дослідження. Явне і приховане спостереження в етнографічному дослідженні. Історіографія етнографічного дослідження. Літ.: [1-7].	
14	<b>Заняття 4. Аналіз випадку, ситуації (кейс-стаді).</b> Кейс-стаді або монографічне дослідження: особливості, завдання, значення. Історія зародження монографічного дослідження (кейс-стаді). Підходи і концепти кейс-стаді. Основні види досліджень кейс-стаді за Р. Йіном: розвідувальне, пояснювальне, дескриптивно-теоретичне. Інші допоміжні види кейс-стаді. Літ.: [1-7].	2
15	<b>Заняття 5. Візуальне дослідження.</b> Розвиток візуальних досліджень: історія та сучасність. Американська і європейські школи візуального дослідження. Дослідження фотографії як вид візуального дослідження. Підходи до візуальних досліджень та їх науково-практичне значення. Внесок у розвиток візуального дослідження П. Бурдье, П. Штомпки, Ж. Дерріди, Ж. Бодрійяра, М. Фуко та ін.	2
16	<b>Заняття 6. Фокус-групи (фокусовані групові інтерв'ю).</b> Р. Мертон і П. Лазарсфельд як основоположники фокус-груп. Визначення фокус-групи. Поняття «групової динаміки під час проведення фокус-групи. Підготовка і техніка проведення фокус-групи. Значення модератора і гайдів (план) у фокус-групі. «Фокусування» дослідження. Індивідуальність і рольова структурна група: взаємодія і взаємодоповнення. Вибірка у фокус-групі. Літ.: [1-7].	2
17	<b>Заняття 7. Обробка і аналіз отриманих даних у кількісних і якісних дослідженнях.</b> Основні етапи обробки емпіричних даних. Аналіз однієї ознаки. Комп'ютерне програмне забезпечення. Графічне зображення даних. Аналіз двовимірних таблиць. Коефіцієнт кореляції та рівняння регресії. Методи багатовимірної статистики. Літ.: [1-7].	2
<b>Разом:</b>		<b>34</b>

#### Перелік оглядових лекцій для студентів заочної форми навчання

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Тривалість лекції, год.
1	<b>Основні методи збирання інформації та вивчення емпіричних досліджень у політології.</b> Вивчення громадської думки стосовно соціально-політичних процесів за допомогою опитувальних методів. Правильні мотиви і можливості вибору методів для тих чи інших емпіричних досліджень. Спостереження і експеримент. Застосування й особливості експертних оцінок і аналіз документів та інші методи. Вибірка у дослідженнях. Крок відбору. Валідність і точність емпіричних досліджень. Види досліджень, їх застосування. Літ.: [1-7].	2
2	<b>Кількісні методи збору інформації у політологічних дослідженнях.</b>	2

	<b>Заняття 1. Метод опитування: анкетне опитування та опитування-інтерв'ю.</b> Специфіка анкетного опитування і опитування-інтерв'ю. Об'єкти досліджень при застосування цих методів. Групове анкетне опитування. Переваги і недоліки даних методів збору інформації. Історія зародження цих методів збору інформації. Підготовка анкети опитування і листа опитування-інтерв'ю. Літ.: [1-7].	
<b>3</b>	<b>Заняття 2. Поштове та телефонне опитування.</b> Історія застосування поштового і телефонного опитування. Особливості підготовки до поштового і телефонного опитування. Недоліки і переваги. Двохвильове поштове опитування. Крок відбору у телефонному опитуванні. Оперативність телефонного опитування. Контроль і якість телефонного і поштового опитування. Літ.: [1-7].	<b>2</b>
<b>Разом</b>		<b>6</b>

#### 4.2 Зміст практичних занять

##### Перелік практичних занять для студентів денної форми навчання

<b>№ п/п</b>	<b>Теми та зміст практичних занять</b>	<b>Кількість годин</b>
<b>1</b>	<b>Методологічні засади політологічних досліджень.</b> 1. Історія, розвиток і становлення методології політологічних досліджень. 2. Методологічні принципи і підходи вивчення проблематики. 3. Основні теорії політики та емпіричних досліджень у ній кінця XIX – XX ст. 4. Сучасні новітні технології і методологічні підходи до політологічних досліджень. Літ.: [1-7].	<b>2</b>
<b>2</b>	<b>Основні методи збирання інформації та вивчення емпіричних досліджень у політології.</b> 1. Кількісні методи збору інформації: загальна характеристика. 2. Особливості кількісних методів збору інформації. Якість, валідність і точність. 3. Застосування якісних досліджень у політології. 4. Характерні риси якісних досліджень. Літ.: [1-7].	<b>2</b>
<b>3</b>	<b>Метод опитування: анкетне опитування та опитування-інтерв'ю.</b> 1. Анкета як основний інструментарій та специфіка анкетного опитування. 2. Робота у полі: роль і значення анкетерів. 3. Опитування-інтерв'ю: характерні риси і підготовка. 4. Роль і значення заключного етапу в опитуванні: аналіз даних і прогнозування. Літ.: [1-7].	<b>2</b>
<b>4</b>	<b>Поштове та телефонне опитування.</b> 1. Історія застосування поштового і телефонного опитування. 2. Особливості підготовки до поштового і телефонного опитування. Недоліки і переваги. 3. Двохвильове поштове опитування. Крок відбору у телефонному	<b>2</b>

	опитуванні. 4. Контроль і якість телефонного і поштового опитування. Літ.: [1-7].	
5	<b>Особливості і застосування Інтернет-опитувань.</b> 1. Зародження і становлення Інтернет-опитувань. 2. Особливості, недоліки і переваги Інтернет-опитувань. 3. Розвиток Інтернет опитувань у США та країнах Європи. 4. Становлення Інтернет-опитувань в Україні. Літ.: [1-7].	2
6	<b>Типи та особливості спостереження у політологічних дослідженнях.</b> 1. Становлення спостереження як методу збору інформації. 2. Включене спостереження. 3. Невключене (виключене) спостереження 4. Сучасне застосування і особливості спостереження у політологічній науці. Літ.: [1-7].	2
7	<b>Застосування експерименту у практичній політології.</b> 1. Сутність та основні вимоги до проведення експерименту. 2. Типи експерименту: лінійний і паралельний. 3. Особливості проведення експерименту. 4. Етичність і умови проведення експерименту. Літ.: [1-7].	2
8	<b>Експертні оцінки як форма соціально-політичної дійсності.</b> 1. Історія і сучасне застосування експертних оцінок. 2. «Метод Дельфі» та основні умови відбору експертів. Метод «Снігового кому» в експертному оцінюванні. 3. Особливості експертного оцінювання у політології. 4. Рівні експертних оцінок. Індивідуальні та групові експертні оцінки. Літ.: [1-7].	2
9	<b>Аналіз документальних джерел у політологічній науці.</b> 1. Документ як джерело отримання інформації. Види документальних джерел. 2. Застосування методу аналізу документів у політології. 3. Архівні документальні джерела. Бібліотечні документи. Аналіз документів у науковому дослідженні. 4. Контент-аналіз документів. Літ.: [1-7].	2
10	<b>Соціометрія : методика дослідження малих соціальних груп.</b> 1.Історія становлення та особливості проведення соціометричних досліджень. 2.Підготовка до проведення соціометрії. 3.Основні соціометричні критерії. 4.Шкала вимірювання соціально-психологічного міжособистісних чи групових відносин. Літ.: [1-7].	2
11	<b>Біографічне дослідження.</b> 1. Становлення і розвиток біографічного методу. 2. Особливості біографічного методу у політології.	2

	<p>3. Аналітичний підхід до біографічного дослідження.</p> <p>4. Інтерпретативний підхід до бібліографічного дослідження.</p> <p>Літ.: [1-7].</p>	
12	<p><b>Угрунтована теорія.</b></p> <p>1. Становлення угрунтованої теорії.</p> <p>2. Особливості угрунтованої теорії.</p> <p>3. Кодування як технічна процедура угрунтованої теорії.</p> <p>4. Процес збирання даних, додаткові дані.</p> <p>Літ.: [1-7].</p>	2
13	<p><b>Етнографічне дослідження.</b></p> <p>1. Історія становлення та історіографія етнографічного дослідження.</p> <p>2. Описовий характер етнографічного дослідження: сутнісні характеристики.</p> <p>3. Явне і приховане спостереження в етнографічному дослідженні.</p> <p>4. Розвиток етнографічного дослідження в Україні: історія і сучасність.</p> <p>Літ.: [1-7].</p>	2
14	<p><b>Аналіз випадку, ситуації (кейс-стаді).</b></p> <p>1. Історія зародження монографічного дослідження (кейс-стаді).</p> <p>2. Основні види досліджень кейс-стаді за Р. Йіном: розвідувальне, пояснювальне, дескриптивно-теоретичне.</p> <p>3. Допоміжні види кейс-стаді.</p> <p>4. Сучасний розвиток кейс-стаді.</p> <p>Літ.: [1-7].</p>	2
15	<p><b>Візуальне дослідження.</b></p> <p>1. Розвиток візуальних досліджень: історія та сучасність.</p> <p>2. Підходи до візуальних досліджень та їх науково-практичне значення.</p> <p>3. Дослідження фотографії як вид візуального дослідження.</p> <p>4. Американська і європейські школи візуального дослідження.</p> <p>Літ.: [1-7].</p>	2
16	<p><b>Фокус-групи (фокусовані групові інтерв'ю).</b></p> <p>1. Визначення фокус-групи.</p> <p>2. Підготовка і техніка проведення фокус-групи.</p> <p>3. Значення модератора і гайдів (план) у фокус-групі.</p> <p>4. Вибірка у фокус-групі.</p> <p>Літ.: [1-7].</p>	2
17	<p><b>Аналіз отриманих даних у кількісних і якісних дослідженнях.</b></p> <p>1. Основні етапи обробки емпіричних даних.</p> <p>2. Комп'ютерне програмне забезпечення.</p> <p>3. Аналіз двовимірних таблиць. Графічне зображення даних.</p> <p>4. Коефіцієнт кореляції та рівняння регресії.</p> <p>5. Методи багатовимірної статистики.</p> <p>Літ.: [1-7].</p>	2
<b>Разом:</b>		<b>34</b>

### Перелік практичних занять для студентів заочної форми навчання

№ п/п	Теми практичних занять	Тривалість, год.
<b>1</b>	<b>Особливості і застосування Інтернет-опитувань.</b> 1. Зародження і становлення Інтернет-опитувань. 2. Особливості, недоліки і переваги Інтернет-опитувань. 3. Розвиток Інтернет опитувань у США та країнах Європи. 4. Становлення Інтернет-опитувань в Україні. Літ.: [1-7].	2
<b>2</b>	<b>Типи та особливості спостереження у політологічних дослідженнях.</b> 1. Становлення спостереження як методу збору інформації. 2. Включене спостереження. 3. Невключене (виключене) спостереження 4. Сучасне застосування і особливості спостереження у політологічній науці. Літ.: [1-7].	2
<b>3</b>	<b>Застосування експерименту у практичній політології.</b> 1. Сутність та основні вимоги до проведення експерименту. 2. Типи експерименту: лінійний і паралельний. 3. Особливості проведення експерименту. 4. Етичність і умови проведення експерименту. Літ.: [1-7].	2
<b>Разом</b>		<b>6</b>

#### 4.3 Зміст самостійної (у т. ч. індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів *денної* форми навчання полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу з відповідних джерел інформації, підготовці до виконання практичних робіт, тестування з теоретичного матеріалу, виконанні індивідуальних домашніх завдань тощо.

Обсяг самостійної роботи з дисципліни «Методика і техніка досліджень» становить 82 години. Вона включає:

- опрацювання теоретичного матеріалу (конспекту лекцій, навчальної літератури);
- опрацювання додаткової літератури при підготовці до практичних занять;
- виконання домашніх практичних завдань;
- підготовка до поточного тестового контролю;
- підготовка до контрольних заходів.

#### Зміст самостійної роботи студентів *денної* форми навчання

Номер тижня	Тема заняття	Вид самостійної роботи	К-сть годин
1	Тема 1. Методологічні засади політологічних досліджень.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	2
2	Тема 2. Основні методи збирання інформації та вивчення емпіричних досліджень у	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та	5

	політології.	поточного контролю.	
3	Тема 3. Метод опитування: анкетне опитування та опитування-інтерв'ю.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Виконання домашнього практичного завдання.	5
4	Тема 4. Поштове та телефонне опитування.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	5
5	Тема 5. Особливості і застосування Інтернет-опитувань.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю, робота з комп'ютером дома по цій темі.	5
6	Тема 6. Типи та особливості спостереження у політологічних дослідженнях.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	5
7	Тема 7. Застосування експерименту у практичній політології.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Виконання домашнього практичного завдання.	5
8	Тема 8. Експертні оцінки як форма соціально-політичної дійсності.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	5
9	Тема 9. Аналіз документальних джерел у політологічній науці.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Виконання домашнього практичного завдання.	5
10	Тема 10. Соціометрія : методика дослідження малих соціальних груп.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Підготовка до тестових завдань з Т. 1-10.	5
11	Тема 11. Біографічне дослідження.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	5
12	Тема 12. Угрунтована теорія.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Виконання домашнього практичного завдання.	5
13	Тема 13. Етнографічне дослідження.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	5
14	Тема 14. Аналіз випадку, ситуації (кейс-стаді).	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	5

15	Тема 15. Візуальне дослідження.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Виконання домашнього практичного завдання.	5
16	Тема 16. Фокус-групи (фокусовані групові інтерв'ю).	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Підготовка до контрольної роботи.	5
17	Тема 17. Аналіз отриманих даних у кількісних і якісних дослідженнях.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Підготовка до тестових завдань Т. 11-17.	5
<b>Разом:</b>			<b>82</b>

### 5 Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних і сучасних технологій, зокрема: лекції (з використанням методів проблемного навчання та візуалізації для активізації пізнавальної діяльності студентів); практичні заняття (з використанням активних й інтерактивних методів навчання, зокрема, дискусій, навчальних ігор, case study (метод практичних ситуацій), методу проєктів, які мають за мету набуття студентами теоретичних знань і практичних навичок з методології та методів збору інформації в емпіричних дослідженнях, організації та проведенні конкретного практичного дослідження, аналізу й обробки отриманих даних тощо.

### 6 Методи контролю

Оцінювання студентів здійснюється у формі поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти здійснюється впродовж семестру з метою оцінювання рівня засвоєння ними навчального матеріалу під час усіх видів навчальних занять. Поточний контроль здійснюється під час лекційних та практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком навчального процесу. Поточний контроль проводиться у формах усного та письмового опитувань, тестування, контрольної роботи, перевірки домашніх практичних завдань.

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту і передбачає оцінювання засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу на підставі поточного контролю (за результатами роботи на практичних заняттях, а також контрольних заходів).

### 7 Оцінювання результатів навчання студентів у семестрі

Система оцінювання навчальних досягнень студентів базується на аналізі знань і практичних навичок та здійснюється відповідно до Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Хмельницькому національному університеті. Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною **чотирибальною** шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих **позитивно** з урахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти визначаються структурою дисципліни і важливістю окремих видів її робіт.

При оцінюванні знань студентів використовуються різні види (засоби) контролю, зокрема: усне та письмове опитування на семінарському занятті, тестування, контрольна робота, перевірка домашніх практичних завдань. Оцінка на семінарському занятті складається з таких елементів: знання матеріалу теми; вміння обґрунтувати думку та оперувати основними

категоріями; залучення до дискусій на семінарі, активність на семінарах та ін. Пропущене практичне заняття студент зобов'язаний відпрацювати у визначений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичного навчання у семестрі.

**Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами**

Аудиторна робота		Самостійна, індивідуальна робота	Семестровий контроль
Опитування на практичних заняттях (мінімальна кількість оцінок – 4)	Тестовий контроль	Контрольна робота	Іспит
ВК*:	0,4	0,1	0,4

Умовні позначення: ВК – ваговий коефіцієнт.

**Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів заочної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами**

Аудиторна робота	Самостійна, індивідуальна робота		Семестровий контроль
Опитування на практичних заняттях	Контрольна робота	Індивідуальне завдання	Іспит
ВК* : 0,2	0,2	0.1	0,5

Умовні позначення: ВК – ваговий коефіцієнт.

**Критерії оцінювання за видами робіт**

**Оцінювання усних та письмових опитувань на практичних заняттях і контрольних робіт**

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій оцінювання
Відмінно	Здобувач вищої освіти глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає логічний виклад відповіді державною мовою (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення роботи і володіння спеціальними приладами та інструментами. Здобувач вищої освіти не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві-три несуттєві <i>похибки</i> .
Добре	Здобувач вищої освіти виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання правил, закономірностей тощо. Відповідь

	здобувача вищої освіти будується на основі самостійного мислення. Здобувач вищої освіти у відповіді допустив дві-три <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно	Здобувач вищої освіти виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь здобувача вищої освіти будується на рівні репродуктивного мислення, здобувача вищої освіти має слабкі знання структури дисципліни, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Здобувач вищої освіти виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється здобувачу вищої освіти, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

### Оцінювання тестових завдань

Тематичний тест для кожного студента складається з двадцяти тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 20. Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою. Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту, наведена у таблиці.

Сума балів за тестові завдання	1-10	11-14	15-18	19-20
Оцінка за 4-бальною шкалою	2	3	4	5

На тестування відводиться 25 хвилин. Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей. При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

### Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання		
A	4,75–5,00	5	З а р а х	<b>Відмінно</b> – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок
B	4,25–4,74	4		<b>Добре</b> – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4		<b>Добре</b> – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3		<b>Задовільно</b> – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3		<b>Задовільно</b> – неповне опанування програмного матеріалу, що

				задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Н е з а	<b>Незадовільно</b> – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2	Р а х	<b>Незадовільно</b> – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

Залік виставляється, якщо середньозважений бал, який отримав студент з дисципліни, знаходиться у межах від 3,00 до 5,00 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка «зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів відповідно до таблиці Співвідношення.

## 8 Питання для самоконтролю результатів навчання

1. Організація та проведення емпіричного дослідження.
2. Основні ознаки групового анкетного опитування.
3. Характеристика опитування-інтерв'ю.
4. Телефонне опитування.
5. Поштове опитування.
6. Анкета як основний інструментарій дослідження.
7. Структура і зміст анкети.
8. Відкриті та закриті питання в анкеті.
9. Питання-меню в анкеті.
10. Соціально-демографічний блок питань в анкеті.
11. Основні складові програми дослідження.
12. Вибірка у дослідженні: загальна характеристика.
13. Районований відбір.
14. Гніздовий відбір.
15. Систематичний відбір.
16. Квотний відбір.
17. Метод основного масиву.
18. Стихійний відбір.
19. Обсяг вибірки.
20. Природа і характер можливих і систематичних помилок вибіркового дослідження.
21. Допоміжні запитання в анкеті.
22. Можливі помилки у формулюванні запитань анкети.
23. Основні етапи обробки емпіричних даних.
24. Комп'ютерне програмне забезпечення.
25. Аналіз однієї ознаки.
26. Графічне зображення даних.
27. Аналіз двовимірних таблиць.
28. Методи багатовимірної статистики.
29. Кількісні та якісні дослідження: порівняльна характеристика.
30. Спостереження: характеристика, сутність, ознаки.
31. Типи спостережень.
32. Історія становлення спостереження як методу збору інформації.
33. Експеримент та його складові.
34. Типи експерименту: схожість і відмінність.
35. Експертне оцінювання: сутність, характеристика.
36. Застосування метод Дельфі в експертизах.
37. Сутність «снігового штурму» в експертних оцінках.

38. Аналіз документальних джерел.
39. Контент-аналіз документів.
40. Письмові особисті документи.
41. Застосування угрунтованої теорії.
42. Біографічне дослідження.
43. Етнографічне дослідження.
44. Фокусовані групові інтерв'ю.
45. Застосування та історія становлення кейс-стаді.
46. Візуальні дослідження.
47. Дослідження фотографії як метод збору інформації.
48. Основні представники, які розробляли метод візуального дослідження.
49. Історія розвитку етнографічних досліджень в Україні.
50. Види досліджень у кейс-стаді, які запропонував Р. Йін.
51. Допоміжні види досліджень за допомогою кейс-стаді.
52. Кодування як технічна процедура угрунтованої теорії.
53. Аналітичний підхід у бібліографічному дослідженні.
54. Інтерпретативний підхід у бібліографічному дослідженні.
55. Проблемне поле методології політичних досліджень.
56. Методологічні принципи і підходи емпіричних досліджень у політології.
57. Історія розвитку методології політичних досліджень від Сократа до Н. Макіавеллі.
58. Філософські й соціально-політичні погляди Нового часу.
59. Наукова діяльність представників класичної школи політологічної науки.
60. Теоретичні та емпіричні дослідження у галузі політології у ХХ ст.
61. Сучасні новітні технологічні та методологічні підходи до дослідження соціально-політичних процесів.

## **9 Методичне забезпечення**

Навчальний процес з дисципліни «Методи і техніка політологічних досліджень» в повній мірі забезпечений необхідною навчально-методичною літературою.

1. Пержун В. Методи збору соціологічної інформації: навчально-методичний посібник. Чернівці: Рута, 2017. 180 с.
2. Пержун В. Соціологія політики: навчально-методичний посібник. Чернівці: ЧНУ, 2018. 167 с.

## **10 Рекомендована література**

### **Основна**

1. Бююль А., Цефелб П. SPSS: искусство обработки информации. Санкт-Петербург: ООО «ДиаСофтЮП, 2001. 127 с.
2. Левенець Ю. Методологія політичної науки. Політична енциклопедія. Київ: Парламентське вид-во, 2011. С. 446.
3. Логвіна В. Л. Політологія: навчальний посібник. Київ: ЦНЛ, 2006. 304 с.
4. Методологія наукових досліджень / В. І. Зацерковний, І. В. Тішаєв, В. К. Демидов. Ніжин: НДУ, 2017. 236 с.
5. Паніна Н. В. Технологія соціологічного дослідження: Курс лекцій. Київ: Знання, 2007. 207 с.
6. Політологія. Навчально-методичний комплекс: Підручник / За ред. проф. Ф.М. Кирилюка. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 704 с.
7. Соціологія / за заг. ред. С. О. Макеєва. Київ: Знання, 2008. 566 с.
8. Туленков М. В. Механізми політичного управління (теоретико-методологічний аспект): монографія. Київ: ІПК ДСЗУ, 2010. 160 с.
9. Шкляр Л. Методи політичної науки. Політична енциклопедія. Київ: Парламентське вид-во, 2011. С. 445.

### Додаткова

10. Пігіда А. Побудова оптимальної кластерної вибірки з урахуванням дизайн-ефекту. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2014. № 3. С. 81-90.
11. Погорілий Д. Є. Політологія: кредитно-модульний курс. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури. Фірма «Інкос», 2008. 432 с.
12. Саппа М. М. Соціальні технології в структурі соціологічного знання. Молодіжна політика. Дрогобич: Вид-во ДДПУ, 2009. С. 49-51.
13. Скокова Л. Г. Біографічне дослідження в соціології: традиції і сучасний досвід. Київ: Інст-т соціології, 2004. 204 с.
14. Соціальна експертиза в Україні: методологія методика, досвід впровадження / за ред. Ю. І. Саенко. Київ: Інст-т соціології, 2000. 194 с.
15. Томпсон П. Голос прошлого. Устная история. Москва: Весь мир, 2003. 368 с.
16. Черниш Н. Й. Соціологія : Підручник за рейтингово-модульною системою навчання. Київ: Знання, 2009. 543 с.
17. Штомпка П. Визуальная социология. Фотография как метод исследования. Москва: Логос, 2007. 168 с.

### 11 Інформаційні ресурси

1. Модульне середовище для навчання. Доступ до ресурсу: <https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=7311>
3. Електронна бібліотека університету .  
Доступ до ресурсу: [http://lib.khnu.km.ua/asp/php\\_f/p1age\\_lib.php](http://lib.khnu.km.ua/asp/php_f/p1age_lib.php).
4. Репозитарій ХНУ. Доступ до ресурсу: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/?locale=uk>.